

4.10.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta lausua ja olla kuultavana hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi 2022.

THL:n toimintamenot

Vuoden 2022 hallituksen talousarvioesityksessä THL:n toimintamenoihin (momentti 33.03.04) on esitetty 60 756 000 euroa. Ilman koronapandemian hoitamiseen ohjattua lisärahoitusta THL:n talousarviorahoitus vuonna 2021 on ollut 63 233 000 euroa. Vuodelle 2022 hallituksen talousarvioesitys on siten n. 2,5 miljoonaa euroa pienempi kuin edellisenä vuonna.

Vuosien 2020 ja 2021 aikana THL on saanut koronapandemian torjumisesta johtuviin lisätehtäviin ja -investointeihin lisärahoitusta. Lisärahoituksella on hankittu välttämättömiä lisäresursseja, mutta samanaikaisesti laitoksen muista tehtävistä huomattava osa on siirtynyt myöhemmin tehtäväksi. Tämä THL:n perustoimintaan tuleva lisätaakka vaikeuttaa entisestään laitoksen jo valmiiksi kriittistä rahoitustilannetta.

THL:n perustoimintaan liittyvä rahoitusvaje on tuotu esille jo vuoden 2021 talousarviota valmisteltaessa. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 2.11.2020 annetussa lausunnossa todettiin, että laitoksen talous ajautuu kriisiin vuonna 2022. Vuoden 2022 hallituksen talousarvioesityksessä talousarviorahoitus on vähenemässä entisestään.

Perustoimintaan liittyvään rahoituskriisiin on monta syytä. Talousarviorahoitus laski vuosien 2015-2019 aikana n. 25 %, vaikka THL:lle lakisääteiset tehtävät eivät vähentyneet. Laitokselle on tuona aikana ja sen jälkeen osoitettu myös jatkuvasti uusia tehtäviä, joiden rahoitus lähtökohtaisesti on ollut määräaikainen. Rahoituksen päättymisen jälkeen tehtäviä on jäänyt edelleen THL:n pysyvästi hoidettavaksi, mikä on kasvattanut työhön tarvittavan henkilöresurssin määrää. Esimerkkinä THL:n tehtäväksi on säädetty kansallisten laaturekisterien perustaminen ja ylläpito, mihin ei kuitenkaan ole osoitettu kertaluonteista pilottirahoitusta lukuun ottamatta rahoitusta. Rahoituksen leikkauksista johtuen laitos ei ole myöskään pysynyt vuosien saatossa riittävästi uusimaan tietoteknisiä ratkaisujaan vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja lakisääteisiä kansallisia tietotarpeita.

THL on esittänyt omassa talousarvioesityksessään laitoksen perustoimintaan 3 miljoonan euron lisärahoitusta. Tätä ei ole huomioitu hallituksen esityksessä. Vastaava esitys tehtiin lisätalousarviossa III/2021, jossa perustoimintaan osoitettiin 1 miljoona. Kansallisen terveysturvallisuuden kyvykkyyksien vahvistamiseen THL:n on esittänyt 7 565 000 euroa, josta hallituksen esityksessä on huomioitu vain tartuntatautien seurantarjestelmän uudistamiseen 1 825 000 euroa.

Muita THL:n esittämiä rahoitustarpeita vuodelle 2022 ovat mm. asiakaslähtöisen toiminnan kehittäminen ja tehostaminen digitalisaation avulla (2,4 milj.), kansallinen laatu- ja vaikuttavuustieto (3,4 milj.) ja ICD-11-diagnoosiluokituksen esiselvitys- ja valmisteluprosessi (410 000). Näihin ei ole osoitettu rahoitusta hallituksen esityksessä.

4.10.2021

Vuodelle 2022 edelleen vähenevä talousarviorahoitus tarkoittaa sitä, että THL on käynnistämässä sopeuttamistoimien suunnittelun vielä vuoden 2021 aikana.

Vaikuttavuus kansallisen ja alueellisten toimijoiden tukemiseen

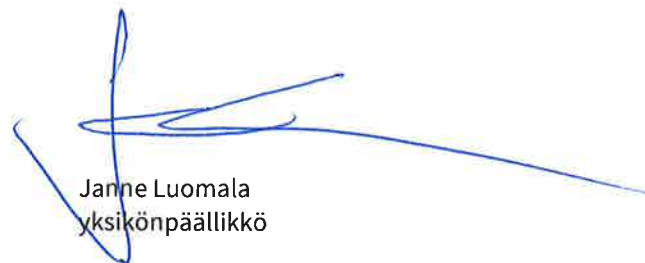
Aiempien vuosien leikkaukset ovat kohdistuneet THL:n tutkimus-, asiantuntija- ja kehittämistoimintaan, koska THL:n runsaasiin lakisääteisiin viranomaistehtäviin niitä ei voida kohdentaa ilman lainsäädäntöön tehtäviä muutoksia. Laitoksen resursseista iso osa on jo nyt sidottuna erilaisiin lakien ja muiden säädösten kautta tuleviin erityistehtäviin kuten sote-arviointitoimintaan, vanhuspalvelulain seurantaan tai erillisillä rahoituksilla tehtäviin toimeksiantoihin.

Tilanne on muuttunut myös siten, että THL on sitonut merkittävän osan budjettipalkkaisesta henkilöstöstään hallitusohjelman mukaisten kansallisten kehittämishankkeiden toimeenpanon tukeen, seurantaan ja hankkeiden arviointiin vuosiksi eteenpäin (mm. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelma: hankkeen yleinen toimeenpanon tuki 2021-2024, maksuttoman ehkäisyn kokeilu 2021-2023, kuntoutuksen koordinaatio 2021-2023, Vastaanottopalvelujen saatavuuden parantaminen 2021-2022, sosiaalihuollon kehittämisohjelma 2021-2023, Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantaminen 2022-2023, ikääntyneiden palveluluiden koordinaatio 2022-2023. Näiden lisäksi henkilöstöstä merkittävä työpanos on sidottu esimerkiksi Työkyky-ohjelman ja Mielenterveysstrategian toimeenpanoon.

THL:n resurssit siihen, että pystyisimme riittävästi tukemaan kansallisia ja alueellisia toimijoita mm. pandemian, väestörakenteen muutoksen, ilmastonmuutoksen ja eriarvoistumisen aiheuttamista hyvinvoinnin ja terveyden haasteista selviämiseen ja siinä tarvittavan tutkimuksen ja tietopohjan tuottamiseen alkavat olla rajalliset.

Markku Tervahauta
pääjohtaja

Janne Luomala
yksikönpäällikkö